

SVOBODNA SLOVENIJA

LETO (AÑO) XLVI (40)

Štev. (No.) 33

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES

27. avgusta 1987

Niti povezave

Danes je že splošno znano dejstvo, da četrtina Slovencev živi izven svojega matičnega prostora, bodisi za mejo na lastnih tleh bodisi raztresena po svetu. To je znano že stoletje, je pa žalosten pojav in je z njim treba računati ter ga skušati koristno usmeriti, da lahko obogati vse slovenstvo, doma in po svetu. Slovenci v zamejstvu imajo svoje probleme, a so se spoznali dodobra z mišljenjem in delovanjem latinske in germanske družbe; Slovenci po svetu pa so bili vrženi v vrvež ljudstev in so lahko med njimi nabrali veliko skušenj in napotkov tudi za svoje slovensko delo in življenje.

Ne govorimo sedaj o gospodarstvu, niti ne o kulturi; govorimo naj o duhovni povezanosti. O tem sedaj doma premišljajo kot o skupnem kulturnem prostoru, drugje tudi o skupnem duhovnem prostoru. Mi v izseljenstvu na drugi strani sveta smo to vedno dobro čutili, saj smo se zavedali, da brez trdne duhovne povezave s srcem Slovenije naš

obstoj na dolgo roko ni mogoč. Mišljeno je seveda kulturno srce, ne pest režima.

Tudi v zamejstvu je ta misel povezave že stara in tudi oni dobro ločijo med partijskim režimom in Slovincem kot sočlovekom. Zato že vrsto let prirejajo v Dragi zanimiva predavanja, ki so pričela bolj skromno, a jih sedaj nekateri primerjajo s „slovenskim parlamentom“. Kajti na teh dnevih najde svojo dušo vsa Slovenija, tako ona okoli centra kot za mejami in za oceani. Doma pojmujejo „skupni“ kulturni prostor kot nekako enosmerno cesto za izvoz režimskih idej, a v Drago te ceste ne peljejo: v njej je čuti glas vsakogar, ki ima kaj važnega povedati slovenstvu v prid. Niso vsi istih mislih, a vsi poskušajo po svojih močeh razjasniti nebo slovenstva. Tam je stična točka kjer se tkejo niti povezave. Ker ljubljanski parlament ne izpolnjuje svoje naloge — kajti tam ni svobodnega mesta za govornike iz zamejstva ali zdomstva, je pač

Trst napolnil to vrzel s svobodno tribuno.

Letos je na programu Drage tudi predavatelj iz Argentine, mladi intelektualca, ki je svojemu predavanju dal naslov: S Prešernom pod Južnim križem. Že s tem naslovom je dokazal, da nam Prešeren pomeni duha slovenstva, da razdalja ne uniči volje. Ker je še več vredno, je to, da so naši predavatelji iz Srebrne dežele mladi ljudje, ki jim je slovenstvo pri srcu kot našim starejšim, kot da bi bili doma — in saj tudi so doma, kajti Slovenija je v srcu: kjer sin je tvoj, tam si, Slovenija!

Žal nam je, da nekaj podobnega kot je Draga ne more obstajati v Sloveniji. Sicer se temu še najbolj približajo kaka srečanja pisateljev, a čeprav padejo precej trde besede, drugačnih glasov še vedno ne sme biti poleg.

Dokler pa se to ne spremeni, nam je tržaška Draga blizu; tam dajemo in sprejemamo, tam se povezujemo in pričujemo, tam nismo glas pozabljenih ampak eden od bratov, ki je odšel v svet, pa se vrača bogat.

Tine Debeljak ml.

Saj se poznamo

Včasih je celo partija poleti počivala in tako smo morali tisti, ki si služimo kruh s pisanjem, brskati in z detektivsko vneto iskati snov, da smo urednikom nekaj pomolili pod nos. Letos pa naša „avantgarda“ tako skrbi za nas pisane, celo sem v vroče poletne dni, da človek še zadihati ne more pošteno, kaj da bi šele zaplaval.

Partija zaseda. V dobrem letu, od 10. kongresa slovenskih komunistov, je te dni imela svojo deseto in enajsto sejo CK. Med enim in drugim plenom je minilo vsega štiri dni. Prvi, to je „deseti“ plenum, se je imenoval „idejni“, naslednji, „enajsti“ po vrsti pa je bil posvečen gospodarskim vprašanjem.

Med Ljubljano in Beogradom — nič novega

Čim se je, tudi po Jugoslaviji, pričelo govoriti, da se v Ljubljani pripravljajo „idejni“ plenum so „prijazno“ pričeli prihajati reporterji z vse Jugoslavije in Milanu Kučanu ter tovarišiji postavljali zopna vprašanja o tem, zakaj da ima slovenska partija „idejni“ plenum, za tem, ko je svoj idejni plenum že imela zvezna jugoslovanska Zveza komunistov. Sicer je bilo res videti, kakor, da slovenska partija na ta način presoja „jugoslovanski“ plenum. In niso prihajali le reporterji; celo funkcionarji zvezne partije so se ustrašili. Mesec in pol po končanem jugoslovanskem „idejnem“ plenumu, so, na večer pred slovenskim, objavili sklepe svojega plenuma. Ni si težko predstavljati, da za te sklepe ne bi sicer javnost nikoli zvedela. Zdaj pa so jih objavili; češ, vidite: Tako smo v Beogradu sklenili! In tako mora biti! Zdaj bo lahko vsak presojal morebitno slovensko odpadništvo in svojeglavost. V Ljubljani Kučanu res ni z rožami postlano, vendar se možakar ni dal zmeti. Preprosto je vsem po Jugoslaviji pojasnil, da je čisto vseeno, če imajo slovenski komunisti

svojo sejo za zveznimi, ker da bomo v Sloveniji prali svoje in ne jugoslovansko perilo.

Komunisti se — prvič — javno skregajo

Na „idejnem“ slovenskem plenumu sta se kregala predvsem Milan Kučan in večina drugih članov Centralnega komiteja na eni ter Vinko Hafner, upokojeni tretjerazredni politik, na drugi strani. In če še prej, na hitro preletimo vsebino sklepov „idejnega“ plenuma in iz prve roke, navzočih reporterjev, zvemo kako je ta znamenita seja potekala, je treba reči, da so se posamezni govorniki na plenumu zadrževali predvsem ob vprašanju, zakaj je Zveza komunistov Slovenije izgubila svojo verodostojnost in svojo vodilno vlogo prav med delavci, če pa naj bi bila to predvsem delavska „zveza“. Potem so ugotovljali, da število članstva upada, da se povprečna starost komunistov dviga; da mladina ne vstopa v partijo, zlasti pa študentov skoraj ni v njih vrstah. In, končno, da delavci partijo zapuščajo.

Veliko se je govorilo o tem, kdo da je kriv za tako stanje in kaj je treba konkretno v Sloveniji enkrat vendarle ukreniti, da bi Zveza komunistov spet dobila zaupanje med ljudstvom in predvsem med delavci. Mnogi govorniki, na čelu z Milanom Kučanom so se strinjali, da se partija ne more več iti vodilne vloge, marveč da mora postati del naroda, da se mora z ljudstvom „spojiti“, ne pa ga voditi! To so pač bile revolucionarne razprave! Jugoslovanski „idejni“ plenum je stanje samo ugotavljal, ni pa iskal izhodov. V Ljubljani pa se Kučan in njegovi postavijo „med ljudi“, čeprav so še do včeraj govorili samo o tem, kako oni ljudstvo vodijo. Seveda ta slovenska stališča še zdaleč niso dokončna! Ampak začelo se je v pravi smeri, to pač moramo priznati.

(Nadaljevanje na 2. str.)

Dobili smo v objavo

Vrnjeni domobranci - prevaranim partizanom

Večina naših soborcev, domobrancev vrnjenih iz Vetrinja pomladi 1945 je bila pobita. Umrli so zvesti Bogu in svojemu narodu. Preživeli se jih spominjamo s ponosom, ljubeznivo in spoštovanjem. Njih žrtve in zgled spremljata skozi življenje nas, pa tudi naše otroke in vnuke, ki rastejo Slovenci sredi tujine.

Mi, ki smo z njimi pretrpeli albionsko prevaro, prehodili z njim del poti, ki je vodila skozi ponižanja in muke v smrt in jih v nekaterih primerih spremljali prav v grobove, smo pričeli, da so se pripravljali na zadnjo žrtve brez sovraštva. V zaveštvu svoje pravične borbe niso prosili usmiljenja. Spremljali so strahno usodo pogumno, kot zvesti slovenski vojaki.

Mi smo ostali živi, ker je Bog hotel tako. Ko se v mesecu juniju ponovno spominjamo tistih dni, se še posebej zavedamo dolžnosti pričevanja, pa tudi zvestobe zgledu naših pomorjenih tovarišev. V nas ni želje po maščevanju. Štirideset let že javno pišemo in govorimo o strahotah revolucije in kdor hoče, lahko ve, da ne gojimo sovraštva, marveč zahtevamo zase in za naše rajne le, da se resnica prav spozna in se pravici zadosti.

Za pomor prodane, izdane in vrnjene slovenske vojske dolžimo komunistično partijo, ki je revolucijo izzvala, začela ter od vsega početka varala in zlorabljala narodno zavest okupiranega slovenskega naroda. Usmerila je svoje teroristične akcije proti idejnemu nasprotnikom, zavednim slovenskim narodnjakom in njih družinam, pa proti tistim, ki so že pred njo organizirali protiokupatorske ilegale. Razklala nas je v dva sovražna tabora in izvajala teror nad vsemi, ki so se zoperstavili njenim protinarodnim načrtom.

Nasprotnikom je poskusila vzgati pečat izdajalstva, medtem ko je tiste slovenske rodoljube, ki so ji v dobri veri zaupali, s pretvarjo, z lažjo in celo z grožnjo zavajala v borbo za svoje lastne cilje.

Mnogi med vami ste se zatekli v gozdove pred okupatorjem ter se pridružili partizanom v trdni veri, da se bore za svobodo in lepšo bodočnost Slovenije. Mi smo se iz istega razloga uprli od partije vodeni fronti. Velik del naroda se je tedaj dvignil v obrambo življenja in svojih najsvetejših vrednot pred nasiljem, ker je vedel, da stremi partija za totalitarno oblastjo v skladu s sovjetskim komunističnim vzorcem in to za vsako ceno. Čas je pokazal, da se nismo zmotili.

Ko je prva nacionalna ilegala odšla v gozdove, da zbira od okupatorja in od KP ogrožene rojake, je partija že imela na vesti dolgo vrsto umorjenih patriotov. Potem pa je še ukazala likvidacijo vsakogar, ki bi poskušal odpor proti okupatorju zunaj njene OF. Vodstvo nacionalne, ilegalno vojaške enote se je izogibalo boju s partizani, da bi se izognili bratomorni vojni. Šele po tretjem napadu, ko je KP vztrajala na njihovem uničenju, so odgovorili s protinapadom. Šlo je za samoobrambo. V boju je bilo, pod znakom rdeče zvezde, nemogoče ločiti med dobromislečim, izrabljenim narodnjakom in med anacionalnim komunistom. Z leti je ta razlika postajala vedno jasnejša in globlja; razumemo jo in jo ob tej priložnosti še posebej poudarjamo.

Če smo mi po koncu revolucije bili prevarani od Zaveznikov, pa ste mnogi od vas bili prevarani od KP, kateri ste pripomogli do totalitarne oblasti. Danes, ko velik del vas, nekdanjih partizanov spoznava, da je partija zlorabljala vašo narodno zavest, in odkriva, kaj se je v resnici dogajalo v letih 41-45, kar se nekateri upate to že javno povedati, ponovno zatrujemo, da je v nas, kot v večini našega naroda, le zahteva po celi resnici, enaki pravici in svobodi za vse!

Našim mrtvim že desetletja jemljejo dobro ime, a vemo, da bo prišel čas zadoščanja, kajti zgodovine ne pišejo le novi oblastniki. Naši rajni imajo pravico do svoje časti, narod pa do resnične svobode, v kateri bo mogel najti pravi odnos do svoje lastne preteklosti. Tedaj bo postalo vsem jasno, da je skozi desetletja bila veliki izdajalec in uničevalec slovenskega naroda komunistična partija.

Ko priporočamo Bogu žrtve revolucije, prosimo tudi, da bi tisti, ki so neposredni krivci premnogih nasilij in genocida, postali vredni odpuščenja, ki so ga izrekli, sredi

mučenja, njihove žrtve.

Javno prizadeta krivica zahteva tudi javnega zadoščanja, a to ne zaradi nas, temveč zaradi zdrave bodočnosti prihodnjih slovenskih rodov, da se obvaruje narod pred težko boleznijo nerazčiščene preteklosti.

Resnica kliče po svobodi. Zato, rojaki, ki ste se borili kot partizani v prepričanju, da gre za ohranitev slovenske zemlje in rodu, skrajni čas je, da se zavzamete brez malodušja za to, da naš narod zaživi spet svobodno v medsebojnem spoštovanju osebne pravice.

Totalitarizmi kot fašizem, nacizem in komunizem so bili in so bič na hrbet slovenskega naroda. Le svoboden bo narod mogel razviti vse sile, da se ohranja in raste v spreminjajočem se svetu. Ne pozabimo na preteklost. Iščimo v njej resnico in zavedajmo se, da je naš narod ponovno v veliki nvarnosti in da se boj za njegov obstanek in rast — nadaljuje!

Za poraz velikega sovraštva je potrebna velika ljubezen; ta pa je med nami last vseh, katerim je Slovenija nad vse draga!

Bratska zavest že zmaga nad lažjo in sovraštvom.

Vrnjeni in preživeli domobranci

Podpisani po abecednem redu so: Aršek Ivan — Avguštin Franc — Dolenc Vencelj — Hren Ludvik — Hribar Jože — Hribar Viktor — Jerbič Stanko — Klemenčič Ivan — Kokalj Janez — Korošec Ivan — Kremžar Marko — Magister Albin — Opeka Alojz — Potočnik Matevž — Pozeljnik Alojz — Rode Ivan — Smole Ivan — Smole Stane — Šterbenc Janko — Tekavec Ciril.

Med junijem in avgustom 87.

Vrnjeni soborci, ki se strinjajo z vsebino gornjega pisma, pa ga niso mogli pravočasno podpisati, naj spo-reče svoje soglasje kateremukoli od podpisanih iz Argentine.

(Handwritten signatures and names of returned veterans and survivors, including Aršek Ivan, Avguštin Franc, Dolenc Vencelj, Hren Ludvik, Hribar Jože, Hribar Viktor, Jerbič Stanko, Klemenčič Ivan, Kokalj Janez, Korošec Ivan, Kremžar Marko, Magister Albin, Opeka Alojz, Potočnik Matevž, Pozeljnik Alojz, Rode Ivan, Smole Ivan, Smole Stane, Šterbenc Janko, Tekavec Ciril, and others.)

Pošiljajmo Albance v Slovenijo!

Pred tedni je šla na svoje poletne počitnice Skupščina SFRJ, torej jugoslovanski parlament. Na eni zadnjih sej pa so delegati poslušali poročilo nekega Stojana Andova, ki jim je razlagal podrobnosti novega programa, katerega cilj je „urediti razmere na Kosovu“. O tkim „kovskem“ (beri: albanskem) problemu na dolgo in široko razpravljajo v Jugoslaviji že več let, razbrati iz številnih poročil pa je, da niso kaj dosti dosegli.

Vse kaže, da je albanski nacionalizem še vedno globoko ukoreninjen, predvsem med mladimi ljudmi albanskega porenja, naj ti živijo na Kosovu samem ali v drugi republikah. Izseljevanje Srbov s Kosova se še nadaljuje, v zadnjem času pa so se začeli dvigati proti Albancem sami Srbi. Prišlo je že do več množičnih demonstracij Srbov zoper v njih očeh pasivnega odpora zveznih in srbskih oblasti do kosovskega problema.

Tako so v okviru zvezne skupščine izdelali program, ki vsebuje kar 87 točk, in o katerem je poročal Andov. Program bodo še obravnavali v skupščini in ga sprejeli najkasneje do konca oktobra.

Kako resne so razmere v zvezi s Kosovom kažejo dve od omenjenih 87 točk.

Prva zadeva omejevanje naravnega prirastka albanske narodnosti. Tako poroča Delo (25. 7. 1987):

„Andov je spregovoril tudi o izrazito visokem naravnem prirastku prebivalstva (beri: Albancev — op. ur. AD) na Kosovu in ugotovil, da smo ga dolgo zanemarjali, nekateri nacionalistični krogi pa so to mistificirali. Nacionalistične sile so se veselile visokega naravnega prirastka

ker so upale, da bodo tako lažje dosegle svoje cilje. Dejansko pa je bil visok prirastek razlog za oddaljevanje Kosova od ciljev lastnega napredka in od civilizacijskih tokov v Jugoslaviji in Evropi.

Zato se je treba zavedati, da je razvoj Kosova tesno povezan s široko odločno in dobro pripravljeno akcijo za načrtovanje družine in postopno zmanjšanje naravnega prirastka prebivalstva, ker bo le tako moč vsakemu novorojenemu otroku zagotoviti možnosti za človeka dostojno življenje, je poudaril Andov.“

Andov v svojem poročilu menda ni predlagal, da bi v Jugoslaviji glede tega perečega vprašanja posnemali kitajski režim, ki dovoljuje vsaki družini le po enega otroka.

Slovenija na vrsti

Andov je pa omenil še drugo točko tega splošnega „jugoslovanskega“ programa za Kosovo, ki utegne imeti globoke in za slovenski narod morda celo usodne posledice, če bo res uvedena oziroma uresničena. Naj zopet neposredno citiramo poročilo v Delu in sicer z (našimi) močnimi črkami:

„Med drugim je opozoril tudi na posledice dolgoletnega visokega naravnega prirastka prebivalstva in dejal, da program predvideva sistematično odpiranje perspektive za del albanske mladine na Kosovu za šolanje, življenje in delo v drugih, zlasti razvitejših delih države.“ Besede morajo biti vsakemu bralcu jasne, tudi tistemu, ki je vaju gledati na režim v Jugoslaviji z rožnati mi očali.

Rudolph M. Susel

(Ameriška domovina, 14. 8. 87)

Bernarda in Marko Fink v Colónu

V okviru festivala Bach-Mendelssohn smo imeli letos priliko videti na odru prve dvorane Buenos Airesa Bernarda in Marka Finka.

Bernarda Fink je že znano ime v muzikalnem svetu, tako tu v Argentini kot tudi v Evropi; ne tako **Marko**, ki je šele zadnje čase začel nastopati kot solist.

Bernarda je integrirala mednarodno zasedbo kvarteta solistov, medtem ko je pel Marko v oktetu solističnih glasov (bil je tudi nadomestnik glavnega baritonista) v oratoriju E. Lija Feliksa Mendelssohna.

Delo samo po sebi je romantična skladba v obliki klasičnega oratorija, skoraj dve uri dolga, za orkester, zbor, solistične glasove (oktet, in kvartet solistov). Vodil je znani Michel Corboz, že štirikrat gost v Argentini, s čvrsto roko, na katero je filharmonični orkester Buenos Airesa zadovoljivo odgovarjal (primerjati ga z dobrim orkestrom nima smisla v tem potročilu). Zbor Colónovega inštituta je bil ojačen in učinkovito pripravljen, tako kot oktet solističnih glasov.

Kar se pa tiče kvarteta solistov, so bili sopranistka Audrey Michael, mezzosopranistka Bernarda Fink in baritonist Michael Ebbecke (v vlogi Elije) na višini izvedbe, tako stilistično kot glasovno (morda ženska glasovna malo premajhna za izmere dvorane); vsi trije so razkazovali odlično vokalno tehniko, lepi legato. Ni me zadovoljil mladi tenorist Markus Schaefer. Posestnik majhne-

ga glasu, poleg pomanjkanja barve, ima napete visoke note, ki so kazile muzikalno linijo z mučnim muskularnim vibratom.

Gledano skupno je bil zadovoljiv koncert, kateremu je publika (naša kaznovana publika) navdušeno odgovorila.

Omenil bi tudi koncert ciklusa Jóvenes Notables, ki se je vršil v teatru Del Globo, na katerem sta **Bernarda** in **Marko** izvedla komorni program ob spremljavi Alicije Mazzieri. Pred polnim parterjem (srečal sem glasbenike med publiko, npr. López Puccio) sta pela samospeve in duete Schuberta in Brahmsa. Prvorstvene interpretacije so navdušile poslušalstvo.

Eduardo, kar obžalujem je, da ni bilo pripravljeno za pričakovani bis kakšno slovensko delo, saj imamo izvrstne lideriste (Lipovšek, Lajovic, Škerjanec, Kogoj, Pavčič, da omenim samo kot primer), in bi se tako izkoristile priložnosti, da razširimo našo glasbeno kulturo; res se išče v programu določeno enotnost, a bis je po lastni naravi izven programa in tako ne prekine omenjene epote.

Ponosni smo lahko vsi Slovenci na našo umetnika in bi bilo priporočljivo, da bi slovenska udeležba teh predstav naraščala, ne samo, da jih podpiramo, a tudi posebej, da uživamo mojstrsko glasbo v ustrezni izvedbi.

Rok Fink

Častno priznanje Vasleta

Luciano Pavarotti je izbral rojaka **Janeza Vasleta** kot edinega basista za finalne tekme v Filadelfiji, ZDA, junija 1988. v južnoameriškem natečaju, ki se je vršil v Buenos Airesu. Tukaj je slavni tenorist določil enajst pevcev (2 soprana, 2 mezzosoprana, 2 tenorista, 4 baritoniste in kot je bilo rečeno, enega basista) izmed sto kandidatov iz Argentine, Brazilije, Urugvaja, Bolivije in Čila. Pevci so tekmovali v Avditoriju Belgrana. Od sto vpisanih jih je po prvem dnevu ostalo za finale dva-ndvajset, katere je naslednji dan presojal Pavarotti. Finalne tekme je pazljivo snemala italijanska RAI. Vsi

pevci bodo potovali naslednje leto v Filadelfijo, da bodo tam merili moči z drugimi prihajajočimi iz ostalih selektivnih advicij, ki se bodo vršile za Evropo v Modeni, Italiji; za Združene države pa v New Yorku. Zmagovalci v Filadelfiji bodo peli s Pavarottijem v različnih produkcijah, tako v Filadelfiji kot v drugih državah. Prireditelji sodijo, da bo v finalih okoli 150 pevcev iz celega sveta, izbranih od 1500 kandidatov. Prvi natečaj „Luciano Pavarotti“ je bil leta 1981, drugi pa štiril leta pozneje. Drugoletne finale bodo v operni hiši Filadelfije, in tudi tam bo sodnik Pavarotti.

Vtisi pred vrnitvijo v Trst

Mesec dni so bili na obisku med nami v Argentini trije tržaški rojaki, se zanimali za naše probleme, se soočali z našimi življenjem in pogovarjali o skupnih vrednotah njih in nas. Zato smo hoteli tudi slišati o tem, kako gledajo na argentinske Slovence, še iz Argentine. Žal nas je čas prehitel, njim je pa časa celo zmanjkalo. Zato smo komaj prišli do tega, da nam je **prof. Tomaž Simčič** odgovoril na naslednja vprašanja.

Kaj vas je pravzaprav pripeljalo do tega, da ste se odločili za potovanje v Argentino?

Prof. Tomaž Simčič: Kot sem povedal v uvodu predavanja pri Slovenski kulturni akciji, me na Argentino oziroma na slovensko skupnost v Argentini vežejo predvsem sorodstvene vezi. Moj obisk je bil torej v prvi vrsti zaseben. Poleg tega pa se zadnja leta tudi na splošno čedalje bolj krepijo ne samo kulturni, ampak tudi osebni stiki med zamejskimi in zdomskimi Slovenci. Prepričan sem (in mislim, da je to mnenje tudi obeh mojih sopotnikov), da moramo kot Slovenci in kot kristjani te odnose negovati in jih širiti. Končno sem tudi mnenja, da mora skupni slovenski kulturni prostor, o katerem se danes toliko govori in piše, doseči tudi zdomsko Slovenijo. Ideja treh ločenih, a obenem duhovno povezanih Slovencev sicer ni nova, gotovo pa ji taki obiski in stiki dajejo novega zagona.

In kaj ste tu našli?

TS: Tu smo našli številno, delavno, žilavo, narodno zavedno in globoko verno skupnost, ki se mora dan za dnem soočati s številnimi težavami, ki izhajajo iz oddaljenosti od

domovine in iz popolnoma drugačnega okolja, v katerem tudi Slovenci preživljajo večino svojega življenja. Zato je nemogoče ne občudovati dosežkov in uspehov te slovenske skupnosti (domov, organizacij, verskega življenja, itd.) ki so gotovo sad idealizma in velikih žrtev. Po drugi strani je neizogibno, da se tudi vaša skupnost sooča s težavami, med katerimi so nekatere povsem slične našim v zamejstvu, druge pa so posledice sodobne prevladujoče zapadne miselnosti.

Kaj te je najbolj presenetilo?

TS: Med vsem tem, kar sem spoznal med svojim bivanjem v Argentini, me je najbolj prijetno presenetilo intenzivno versko življenje (pri tem mislim tudi na osrednjo vlogo Evharistije) ne samo starejše generacije, ampak tudi mladine. Zdi se mi, da se prav zato tu ohranja zdrav družinsko življenje, med mladimi pa precej jasno izoblikovana lestvica vrednot.

Gotovo si zaznal nekatere negativne točke naše družbe. Katera ti je najbolj padla v oči?

TS: Bolj negativni vidiki slovenske skupnosti v Argentini so hoče nočeš pogojeni po zemljepisni oddaljenosti od domovine. Na prvem mestu je treba tu omeniti pogovorni jezik najmlajše generacije. Želo dobro se zavedam težav, ki jih predstavlja vsakodnevno namakanje v tuje okolje. Nekako bi bilo treba tudi jeziku kot nosilnemu stebri narodne biti najti — v sedanjih, gotovo povsem novih okoliščinah — mesto na že omenjeni lestvici vrednot. Tudi druga težava je tesno povezana z zemljepisno danostjo. Še tako na-

IZ ŽIVLJENJA V ARGENTINI

Tone Mizerit

Zakaj se predsednik Alfonsín aktivno udeležuje volilne kampanje? To vprašanje združeno stavlja vse politične stranke argentinske opozicije, in stavlja si jo večina naroda, tudi tisti, ki bodo končno volili radikale. Z najvišjih plasti vlade odgovarjajo, da predsednik ne propagira za stranko. On le potuje po državi, kar mu je absolutno dovoljeno; govori narodu, česar mu ne more nihče prepovedati; nastopa na TV programih, kar je tudi razumljivo, itd. Vsi pa dobro vemo, da ima opozicija prav, ko protestira, da nikdar predsednik ni toliko potoval po državi kakor tudi, da je le preveliko naključje, da ti njegovi nastopi sovpadajo z radikalno volilno kampanjo. Po drugi strani je razumljivo, da se stranka, ki je na vladi, čuti ogroženo in ne zaupa lastnim močnem ter se poslužuje vseh sredstev, da si zagotovi neodločene glasove. In za to ne uporablja le predsednikove nastope, marveč tudi vsak navidez pozitiven dogodek, da napelje vodo na svoj mlin.

ODPUSTITE NAM NAŠE DOLGE

Tak pozitiven dogodek, vsaj po vladni predstavi, je bil podpis sporazuma med argentinsko državo in povezavo mednarodnih upnikov argentinskega zunanje dolga. Podpis se je izvršil v New Yorku in predstavlja neke vrste olajšavo za odplačevanje 34.000 milijonov dolarjev, kolikor znaša „uradni“ dolg naše države. K temu je seveda treba prišteti še „privatni“ dolg, da dosežemo okoli 55.000 milijonov dolarjev, ki znaša celotni argentinski zunanji dolg.

Podpis predvideva refinanciacijo na dolgo dobo; kar na 19 let. Vlada je to skušala prikazati to kot velik uspeh. To da je neke vrste dogovorjena „moratorija“, kajti to besedo, ki predstavlja ne plačevanje zunanje dolga za določen rok, uporabljalo domala vse levičarske in filolevičarske stranke v svoji volilni propagandi. Celo nekateri peronistični krogi podpirajo oklic „moratorije“.

A vsa ta zadeva dolga je nekaj posebnega. Refinancirali so „kapital“, to je glavnico. A trenutni problem Argentine in domala vseh latinskoameriških držav je ta, da ne morejo odplačevati niti obresti. Letošnje leto bi morala država, za odplačevanje obresti, postaviti na mizo okoli pet tisoč milijonov dolarjev. A zunanjetrgovska bilanca se bo sukala, ako Bog da, komaj okoli dveh tisočev, in še to, če gre vse po sreči, uspejo nekateri načrtovani podvigi, in podobno, kajti sicer bo račun padel na polovico. Torej bo

tančno poznavanje pisanih virov namreč ne more nadomestiti stvarnega izkustva sodobnega zamejskega in matičnega dogajanja. Gotove prenašljene in včasih tudi netočne sodebi so zato neizogibne. Zato pa so tudi osebni stiki in medsebojni obiski tako potrebni in koristni. Koristni pa so seveda tudi za nas, ker je na enak način tudi resnična Slovenija v Argentini drugačna od one, ki si jo človek predstavlja, če se omeji na branje periodičnega (tudi zdomskega) tiska.

Po kateri poti se ti zdi, da bi mogli povečati sodelovanje med zamejskimi in zdomskimi Slovenci, konkretno med vami na Tržaškem in Goriškem ter nami v Argentini?

TS: Osebni stiki so nedvomno osnova vsega nadaljnjega. Težko si je v sedanjem trenutku zamisliti tako ali drugačno obliko sodelovanja. Osnova naše medsebojne povezanosti ostaja seveda ta, da so nam skupne temeljne vrednote kot so slovenstvo, krščanstvo in demokracija. Morda se premalo zavedamo, da že danes ne bi smela obstajati nobena resna ovira za povezavo na duhovnem področju. Ne v zdomstvu ne v zamejstvu, ne v matični domovini danes ni lahko biti kristjan. Odpor proti razvrednotenju moralnih osnov in temeljev krščanskega pojmovanja sveta zaheva povsod veliko naporov. O tem je možen skupen razmislek.

Pogovarjal se je Gregor Batagelj

treba ostali del priključiti kapitalu, če upniki na to pristanejo, ali zaprositi nova posojila le za odplačevanje obresti, ali refinancirati še odplačevanje obresti. Katerakoli izmed teh treh variant vodi v isti zaključek: zunanji dolg se bo letos, le zaradi dolga samega, zvišal za kakih 4 tisoč milijonov dolarjev. Vsekakor to razložiti ljudem ni preveč uspešna volilna propaganda. Zato rajši pokažimo, kako velik uspeh smo dosegli, ker smo refinancirali dolg na 19 let.

POLITIKA IN SINDIKALIZEM

Kar vladi ne gre v račune je nezadovoljnost sindikatov. CGT je pretekli teden jasno in glasno povedala, da ne sprejme paritetnih komisij, na katerih bi bilo izključno vprašanje delavskih plač. Vlada je skušala to izpeljati po zakonu. Ker pa se je problem delavske zakonodaje zataknil v senatu, bi vlada sklicala paritetne komisije po dekretu. Delavstvo pa seveda hoče, in v prvi vrsti, da se pogajanja sučejo okoli plač, česar seveda vlada noče. Ta razgovor je bil, in nenehno bo, razgovor dveh gluhcev.

Druga pa je zadeva volitev in sindikatov. Na isti konferenci, na kateri je Ubaldini razložil zadržanje glede paritetnih komisij, je tudi uradno izjavil, da je CGT sklenila, da bo organično podpirala peronistično volilno kampanjo, zlasti v provinci Buenos Aires. Na to pa so planili vsi radikali, in seveda tudi druge politične stranke. Problem je treba postaviti v okvir političnega življenja. Ni namen sindikatov agitirati za politične stranke. Kot privatniki imajo delavci, in lahko imajo tudi sindikalisti, svoje politično prepričanje. A da se aktivno angažirajo, ali celo da uporabljajo sindikalne fonde za volilno kampanjo in prid določene stranke, to pa že presega mejo dostojnosti. A to je v Argen-

MANIFESTACION EN LITUANIA

Más de 500 lituanos entonaron canciones patrióticas tradicionales y repitieron „libertad, libertad“, al recordar hoy el 48 aniversario de la firma del pacto nazi-soviético de 1939 que condujo a que Lituania fuera incorporada a la Unión Soviética.

Algunos manifestantes llevaban brazaletes de luto en recordación de las víctimas lituanas del extinto dictador José Stalin, quien suscribió el pacto nazi-soviético el 23 de agosto de 1939.

Una mujer lituana se dirigió a la multitud y exigió la independencia de Lituania y de las otras dos repúblicas del Báltico incorporadas a la Unión Soviética en 1940 (Letonia y

tini stara navada, od tedaj, odkar je Perón reorganiziral argentinski sindikalizem. Tudi to bomo uredili v meri naše državljanske rasti in zorenja. Medtem pa more radikalni predsednik države, spričo te novice, le skomigniti z rameni in izjaviti, da to ni „nikaka novica“.

FRISI IN KSIHTI

Svojčas, dolgo let tega je Mladinska vez objavljala parodijo na slovensko časopisje. Ko je prišlo na vrsto Meddobje in njegovo zaglavje „Obrazi in obzorja“, so vezovalci to prestavili kot „Frisi in Ksihti“.

Te spremembe se spominjam te dni, ko z vseh sten zija name toliko „frisov in ksihtov“, da že ne vem, kam bi se skrtil, saj se še v sanjah podijo za piscem teh vrstic. Obenem pa mislim, da ti obrazi predstavljajo tako malo obzorij, da se mi stisne srce, in me boli ker, kot mnogi drugi, ali morda še bolj, ljubim to našo drago domovino, in me skrbi njena bodočnost.

A, po drugi strani, ti „fris in ksihti“ predstavljajo psihologijo tako volilne kampanje, kot tukajšnje politične mentalitete. To je politična kultura „jaza“. Najprej jaz, potem domovina. Vprašanje ni, kaj morem storiti za druge, za skupnost, marveč da skupnost mene voli, potem bo že Bog dejal kako in kaj. To je tista inflacija obrazov in recesija obzorij.

Kot večkrat poudarjamo v teh vrsticah, in kot vedno bolj prodira tudi v skupnost ta ideja, je edina pot iz tega začaranega kroga vedno rastoče udeleževanje vseh državljanov v „javni stvari“. Da „republika“ res postane zadeva javnosti, in ne le nekaterih poklicnih moči, kadar ne avanturistov, in da „politika“ postane zadeva vsega mesta.

Da pa do tega pride, mora preteči mnogo vode po Srebrni reki, in zlasti mnogo volje in napore v vseh državljanih. Le naše zorenje bo prineslo zaželeni odgovor, ki bo povzročil tudi spremembo mentalitete v političnih strankah, tako bomo morda dosegli, da bo na prihodnjih volilnih kampanjah po stenah nekoliko manj frisov in nekoliko več idej.

MANIFESTACION EN LITUANIA

Policías uniformados y de civil mantuvieron una discreta presencia cerca de la iglesia de Santa Ana después del comienzo de la manifestación, pero no interfirieron con el acto.

Oradores que hablaron durante la manifestación fueron acogidos con aplausos al pedir que se publiquen los protocolos secretos del pacto de 1939, firmado por el ministro nazi de Relaciones Exteriores, Joachim von Ribbentrop, y su colega soviético Viacheslav Molotov, que dejaron a los Estados bálticos en la esfera de la influencia soviética.

(de Clarín, 24. 8. 1987)

SAJ SE POZNAMO

(Nad s 1. str.)

Na drugi strani, se je, na isti seji oglašil že omenjeni Vinko Hafner, ki je najprej omenil napeto stanje med Slovenijo in vso ostalo Jugoslavijo (alternativna gibanja, Nova revija, štafeta, plakat) in nato zahteval, da se „nova smer“ v partiji, ki se je oblikovala na „idejnem“ plenumu, predstavi s svojimi stališči pred vso jugoslovansko partijo, ki naj razsodi ali Slovenija, se pravi slovenski CK, ubirajo pravo smer s tem, ko zapuščajo svojo „dovčerajsko“ „avantgardnost“. Hafner je skratka zahteval, naj zvezni Centralni komite razsodi, ali njegova slovenska partija, ravna prav. Temu nastopu se je Kučan odločno uprl in Hafnerja kar označil za nezmožnega, da bi videl, kam komuniste sili stvarnost. Prav tako so se Hafnerjevimi „predlogom“ uprli mnogi drugi člani slovenskega CK in zatrjevali, da slovenski komunisti ne potrebujejo skrbnikov. Ne le samo dogajanje; kar preseneča je predvsem to, da je, vsaj po drobcih, vse to pricurljalo v javnost. Zdaj je seveda spet na potezi Beograd. Sliši pa se, da Kučanu ne kaže pretirano slabosti; videti je, kot bi imel nekaj pod-

pore tudi pri CK zvezne partije...

Štiri dni za „idejnem“ je sledil še plenum, ki je bil posvečen predvsem gospodarskim in razvojnim perspektivam Slovenije. In bilo je spet živahno. Spet je bil Kučan tisti, ki je od vsakega govornika zahteval, naj konkretno pove, kako si zamišlja uresničitev svojih zamisli. Opozvalci pripovedujejo, da je nekega člana CK kar štirikrat pozval za govorniški oder in ko je ta odšel četrtič v dvorano, je Kučan izjavil, da še vedno ni povedal nič. Česa takega se doslej na sejah CK ni dogajalo.

In medtem, ko so člani zveznega CK že mesec dni na počitnicah, se v sopsarni Ljubljani, komunisti javno obdelujejo.

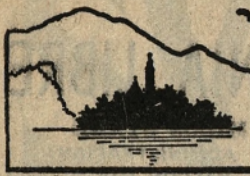
Vse to ima seveda jasen cilj; partija naj spet postane verodostojna „zveza“ naprednih množic. Toda kaj, ko so množice že veliko bolj napredne kot si predstavlja Kučan in njegovi. In kaj, ko bodo množice Partijo pripravljene sprejeti samo kot partijo-stranko, z malo začetnico. Taka, z malo pisana, pa bo seveda samo ena od partij-strank.

Tako pa bodo množice sprejele.

O. O.

Posredoval: V. Slemensky
V drugi polovici julija 1987

NOVICE IZ SLOVENIJE

IZOLA — Ribiči tvrde Droga gredo manjkrajkrat na lov, ker so sardele premahnje in neprimerne za predelavo. Na dan odplujeta le dve ali štiri ladje, ki v parih vlečejo mreže in se vrnejo, ko napolnijo kakih 1.500 zabojev rib; to pa znaša komaj eno tona rib.

LJUBELJ — V predoru bodo izboljšali in modernizirali naprave, ki naj obvestijo na mejnih postajah o morebitnih nesrečah. Tako bodo postavili na vsakih 200 metrov klice v sili s štirimi znaki: za prvo pomoč, gasilce, tehnično pomoč in policijo.

LJUBLJANA — Miličniki so v šestih urah na raznih slovenskih cestah pregledali čez 9.000 vozil. Rezultat je bil, da je okoli 900 vozil moralo prekiniti vožnjo, ker tehnično niso bili v zadovoljivem stanju; skoraj dvesto voznikov pa tudi ni smelo naprej voziti, ker so jim našli preveč alkohola v krvi.

ŠKOFJA LOKA — Novo hladilnico so sezidali na Trati. V njej bodo shranjevali 1.700 ton zamrznjenega mesa.

LJUBLJANA — Seminar slovenskega jezika, literature in kulture so že triindvajsetič pripravili. Nanj je letos prišlo 145 oseb iz 25 držav. Med njimi je kar precej tujih slovensinov, strokovnjakov in študentov. Seminar je trajal dva tedna.

LJUBLJANA — Za popotresno obnovo Črne gore (potres je bil 1. 1979) mora Slovenija letos zagotoviti 144 milijonov dinarjev. Vsa Jugoslavija bo prispevala skupaj 860 milijonov din.

LJUBLJANA — Posebni in nevarni odpadki so poseben trn v peti ekologom, pa tudi takim, ki so odgovorni zanje. Slabo je že to, da ne vedo točno koliko je sploh te snovi v Sloveniji. Kot neka bližnja številka računajo na 28 tisoč ton posebnih odpadkov in nevarnih snovi, ki jih sestavljajo gošče iz čistilnih naprav, odpadne plastike in gume, kalilne soli, odpadki farmacevtskih biocidov, poliklorirana topila itd. Kot nalogo so si nadali, da ugotovijo najprej, kje ti odpadki so (navadno na tovarniških dvoriščih), nato pa poskrbeti za njihovo varno odlaganje ali predelavanje.

MURSKA SOBOTA — Žetev pšenice in ajde bo še kar dobra. Vreme ves čas ni bilo najboljšje, vendar kljub temu pričakujejo, da bodo zbrali 28.700 ton zrnja. Drug problem je kaj bodo zanje dobili. Rečeno jim je bilo, da bodo kmetje za odkupljeno pšenico dobili plačilo takoj, a zaenkrat manjka še temelj: odkupna cena.

DUNAJ — Avstrija — Cankarstrasse bo naslov ulici, ki bo od jeseni (njihove) naprej spominjala na leta in delo pisatelja Ivana Cankarja v tem mestu.

SLOVENSKA BISTRICA — Teniški loparji in smučarske palice bodo prihajale iz tovarne Lesnina. V letu 1989 naj bi izdelali že 36.000 loparjev in 100.000 palic, prodajal jih bo pa Elan.

LJUBLJANA — Inflacija v juniju v Sloveniji: 10,3%. V zadnjih dvanajstih mesecih se je tega nabralo za 109 odstotkov. Vse se je podražilo, le v neenakih poročilih; največ, 21,2% so zrasle cene prometu s storitvami, najmanj, 1,5% pa cene za stanovanj.

MARIBOR — Prvi rod višje šolanih vzgojiteljev predšolskih otrok je končal študije. V dveh letih so morale narediti 26 predmetov, zdaj jim pa manjka še končna diplomska naloga.

UMRLI SO OD 2. do 8. julija 1987:

LJUBLJANA — Dr. Jakob Otrin; Dare Ulaga; Rudi Subasiti; Zdenka Jerko; Marija Jernejčič roj. Jenčič; Janez Tržan, 76; Ivanka Babnik roj. Jenko, 92; Ivanka Zlata; Karel Krizan; Marija Šokin; Magda Košir; inž. Franc Benedičič; Miroslav Steklasa; Metka Jazbec; Jelica Boone roj. Orthaber; Bruno Špitaler; Julijan Merslavčič; inž. Bogdan Urbančič; Marija Kopač roj. Zajc (Mlinarjeva mama), 77; Marija Videgar roj. Breznik; Frančiška Vauptič roj. Kiki; Ciril Primožič st.; Izidor Lavrič, 63; Janez Rešek; Pino Kaucič; Anica Fain roj. Zupančič; Anica Pance roj. Novak; Tončka Jalen roj. Božič; Vida Verovšek; Josip Blagovič; Brane Sotošek; Ciril Primožič; Dejan Jereb; Goran Suzič; Breda Dular roj. Kokalj; Ivan Lešnjak; Jože Grubar; Feliks Vrtnjak; Leopold Jaré; Gabriel Razgoršek; Alojz Nahtigal, 66.

RAZNI KRAJI — Dragotin Kotnik, 87, Selnica ob Dravi; Vera Ličan, Ilirska Bistrica; Jožefa Murnik, Tržič; Pavla Mesner roj. Urh, Kamnik; Franc Košak, Domžale; Ivan Lenarčič, Brusnice; br. Stanislav Orešnik, 79 (cistercijan), Stična; Amalija Brvar, Izlake; Ivan Novak, Pšata; Jurij Kurnjek, Budinci pri Murski Soboti; Alojz Žagar (Lebnov ata), Rudnik; Margareta Koritnik roj. Fröhlich, Leskovec; Frančiška Pirč, Šmartno pod Šmarno goro; Ani Robida, Rašica; Miran Podpeskar, Kranj; Jože Kerin, Podbočje; Helena Kosem, Radeče; Stanko Debeljak, Ptuj; Jože Gajšek, Krško; Vinko Mikek, Senovo; Janez Unger, Domžale; Nikolaj Beravs, Radovljica; Marta Pecelin, Žiri; Rado Kovarčič, Grosuplje; dr. Lojze Mazi, Koper; Dušan Čemas, Črnomelj; Drago Grilj, Ilirska Bistrica; Alojz Modrinjak, 79, Ptuj; Vanda Kruljč roj. Rajer, Stara gora pri Novi Gorici; Rozalija Vidic roj. Škofca (Mežnarčkova mama), 88, Žvirče; Črt Konič, Tržič; Ivo Robič, Zalec; Robert Blagušević, Brežice; Anica Vrečko, 86, Polzela; Pepi Poličnik, Ljubno ob Savinji; Anton Kikelj, Ambrus; Anton Lampelj, Sostro; Ana Kotnik, dol. Ponikve.

XIX. Pevskoglasbeni večer

V soboto, 15. avgusta, se je zbralo v Slovenski hiši na Ramón Falconu letošnji mladinski pevski glasbeni večer. Izbira je privabila že tradicionalna prireditev mladinskega pevsko glasbenega večera. Ta večer zajame, lahko rečemo, vso našo skupnost, seveda posebej še mladino, ki z zanimanjem in resničnim doživljanjem spremlja nastopajoče člane zborov, posamezne skupine in soliste. Program letošnjega večera je bil v primeri s preteklimi nekoliko krajši, pa morda prav zato estetsko in izvajalsko bolj izstopajoč. Razdeljen je bil na dva dela, uravnovešena s približno enakim številom instrumentalnih in vokalnih solistov ter zborovskih skupin.

V prvem delu nas je — kot že pred letom — presenetil Ivan Vombegar, ki je na klavirju razgibano zaigral študijo št. 6 (Mascheles) in Romanco brez besed (Mendelssohn). Njegov nastop in obvladanje tehnike je publika pozdravila s burnim aplavzom. Za njim je nastopil kot vokalni solist že poznani basist Luka Debevec. Ob klavirski spremljavo gospe Anke Gäserjeve je zapel Biš Du bei mir (J. S. Bach), Lastovki v slovo (V Orožen) in Oj, te mlinar (koroška narodna). Pravtako pod izvedenim vodstvom gospe Anke se je letos prvič predstavila nova skupina komornega zbora s Pristave. Zapele so dve pesmi, od katerih je imela vsaka svojega solista: Caravan of love (The House Martin), solist Gabriel Rant, in Susana (J. Foster) Luka Debevec. Posebno druga, vsem poznana, je izzvala živahen aplavz.

Na letošnjem večeru so nastopili

trije pevski zbori, in sicer: Mladinski zbor iz Slomškovega doma, Mladinski zbor iz San Justa ter Pristavski mladinski zbor iz Morona. Posebnost prvih dveh je, da sta številčno močnejša, medtem ko se pristavski odlikuje po ubrani izvedbi. Za zaključek prvega dela je nastopil zbor iz Slomškovega doma, ki je pod taktirko Tineta Selana občuteno zapel štiri pesmi: Meglica (Oskar Dev), Deep river (črnska duhovna), Gorganska (koroška narodna) in Antoino (mehikanska narodna).

V drugem delu je instrumentalna skupina Janez, Mirko, Andrej in Ivi zaigrala plesno razgibano s dvema kitarama, baterijo in ojačevalnimi napravami tri „komade“: Home by the sea (Genesis), G. I. blues (Elvis Presley) in Ciao, Mateja (Prizma). Aplavz je bil kot navadno pri tej vrsti glasbe, hrupno navdušen. Kontrast pa je ustvaril Mladinski zbor iz San Justa pod vodstvom Andreja Selana s štirimi pesmimi: Eňa sama rieč me griva (L. Kramolc), Milonga sentimental (Homero Manzi), Steal away (črnska duhovna) in Jaz bi rad cigajnar bil (L. Kramolc). V naslednji točki je nastopila sopranistka Vilma Moreschi iz Bariloč, slovenske krvi; iskreno priznanje je žela za dva lirična motiva: No lloreis mis ojos (neznani španski avtor) in Nobody knows (črnska duhovna). Za konec je nastopil Pristavski mladinski zbor in pod vodstvom požrtvovalne gospe Anke Gäserjeve zapel: Pojdem u Rutę (Ciril Krpač), Tam u dolu (narodna, Silvo Miheličič), Clavel del aire (J. de Dios Filiberto), Elijah rock (črnska duhovna) in Kmetovski ovčar (L.

SLOVENCİ v ARGENTINI

Osebne novice

Rojstvi: V nedeljo 23. avgusta se je v družini lic. Damijana Eckarja in ge. lic. Magde roj. Zupan rodila hčerka, ki bo pri krstu dobila ime Natalija. Čestitamo!
V družini Andreja Goloba in Marte roj. Križ se je rodila 5. avgusta hčerka, ki bo pri krstu dobila ime Tatjana Veronika. Čestitamo!

Krst: Dne 22. avgusta je bila v cerkvi Marije Vnebozete v San Andresu krščena Marija Evgenija Santana Smer-su, hčerka prof. Omarja Evgenija Santana in prof. Lučke roj. Smeru. Botrovala sta prof. Eva Smeru in Juan Carlos Santana.

V Bariločah pa je bil krščen Aleksander Ignacij Grohar, sin Marjana in ge. Veronike roj. Razinger. Za botra sta bila g. Igor Grohar in gđc. Angela Petek.

Srečnim staršem naše čestitke!

Nov diplomant: Na buenosaireski univerzi je končal študij in postal odvetnik Robert Eiletz. Želimo mu veliko uspeha.

Kramolc).

Festival 1987 po kvaliteti prav gotovo ni zaostajal za mladinskimi pevsko glasbenimi prireditvami prejšnjih let. Priprava vseh izvajalcev je bila skrbna, tudi organizacija večera dobro izvedena. Na začetku je pozdravila zbrano publiko predsednica zvezne Dekliške organizacije Pavlinka Korošec, posamezne točke pa sta napovedovala Alenka Magister in Miloš Mavrič. Za luči in zvok je skrbel Bogdan Magister, izvirno in glasbi primerno romantično sceno je pripravil Jože Urbančič. Iskrene čestitke vsem sodelujočim!

Andreja Papež

SLOVENIJA V SVETU

Kanada

28. SLOVENSKI DAN V TORONTU

Kot že običajno, je bilo na letošnjem Slovenskem dnevu v Torontu, 28. po vrsti, dne 28. julija letos, ob mnogoštevilni udeležbi rojakov, prisotnih večje številu folklornih skupin in nastop dveh pevskih zborov.

Zjutraj je imel na letotovišču, kjer je bil Slovenski dan, mašo g. Janez Kopač CM ob somaševanju raznih duhovnikov, ki so bili tam na obisku. Po kosilu se je pričel popoldanski program, na katerem je vse prisotne najprej pozdravila dr. Branka Lapajne, predsednica Slovensko-kanadskega sveta. Glavna točka pa je bila seveda govor univ. prof. dr. Ci-

mila Žebota.

Ta je v svojem govoru na zelo prijeten način analiziral življenje in ustvarjanje pojovne politične emigracije v Kanadi in ZDA. Naznačil je, da so ti emigranti našli v ZDA že zelo število cvetočih ustanov, od cerkvenih do Domov in časopisov, medtem ko so morali Slovenci v Kanadi začeti od začetka in vse zgraditi sami.

Dr. Žebot je jasno analiziral delo Slovenske izseljenske matice. Poudaril je, da jo direktno kontrolira slovenska komunistična partija in da zaradi tega sodelovanje z njo vsak politični emigrant popolnoma odklanja. Omenil je tudi dve alternativni, kako bi bilo treba reformirati Izseljensko matico, da bi ta začela izpolnjevati svoje pravo poslanstvo v

svetu in bi postala sprejemljiva tudi za naš politične izseljence.

Dr. Žebot je tudi opozoril poslusalce, naj razlikujejo med jugoslovanskimi državnimi organi po eni strani in partijskimi funkcionarji po drugi, čeprav se včasih ti medsebojno krijejo.

Slavnostni govornik je tudi analiziral razmerje med staro komunistično garnituro v Sloveniji in skupino mladih v okviru ZKS, ki počasi prihaja na površje.

Na Slovenskem dnevu je bilo tudi nekaj gostov iz Slovenije, ki so soglašali z analizo dr. Žebota, toda so bili mnenja, da ne smemo staviti preveč upanja na „skupino mladih“. Poznavalci sodijo, da bodo mladi partiji, ko pridejo na oblast, tako diktatorski in nedemokratski kot je sedanja „garnitura starih komunistov“.

Dr. Žebot je tudi omenil novo ustavo, ki jo sedaj pripravljajo v Jugoslaviji (Nad. na 4. str.)

MIRKO VASLE

Slovinci in šport

ROKOMET

Rokometašice Ljubljanske Belinke Olimpije so že drugič izgubile finalno tekmo za jugoslovanski pokal. Po razburljivem boju je v finalu Vozdovac najtesneje premagal Ljubljankanke 24:23, ki so v finalu zamudile sijajno priložnost za izenačenje in podaljšek, v katerem bi lahko še spremenile razplet.

JAHANJE

Na posebno povabilo Avstrijske konjeniške zveze se je skupina lpiških jahačev udeležila avstrijskega prvenstva v dresuri. Slovenski jahači so nastop v Dunajskem gozdu izkoristili za priprave za evropsko prvenstvo, ki bo v Boodwoodu, Anglija. Prvi dan je v Intermediaru II zmagal Slovenec Ladišlav Fabris pred rojakom Dušanom Mavcem, drugi dan pa je v težji dresurni nalogi, grand prixu, slavil zmago Dušan Mavec, Ladišlav Fabris pa je bil drugi.

MOTOCIKLIZEM

Skoraj 100.000 gledalcev je v izredni vročini na stezi Grobnik, Reka, spremljalo letošnjo največje motociklistično tekmovanje — 37. Veliko nagrado Jugoslavije.

(21)

Anglež Fox; 3. je bil Slovenec Skok, 4. pa Štrukelj. V isti kategoriji pri ženskah je dobila Francozinja Grange; 8. je bila Kastelicova, 17. pa Skokova.

Pri ekipah pri moških je zmagala Francija; 5. pa Jugoslavija (Štrukelj, Skok, Čizman).

Pri ženskah je tudi zmagala Francija; Jugoslavija (Skok, Kastelic, Kaplan) pa je bila 4.

MOTOKROS

Junaka šesté dirke za svetovno prvenstvo v motokrosu v razredu do 250 kub. cm. na progi Mladina-Jastrebarsko, sta 18-letni Anglež Her-ring, ki je z zmagama v obeh vožnjah prvič slavil uspeh na prireditvi za svetovno prvenstvo, med slovenskimi dirkači pa je navdušil Marjan Aubelj, ki je po šestih letih osvojil spet (eno) točko za svetovno prvenstvo. Osvojil je 18. mesto.

ŠAH

Končal se je v Ljubljani 7. mednarodni Vidmarjev turnir, ki je v glavem izpolnil pričakovanja. Čeprav med udeleženci ni bilo toliko vrhunskih igralcev kot v preteklosti, pa je bila to vseeno zanimiva, borbena in tudi dokaj kvalitetna predsedstva.

Presenetljivo sta ciljno vrstico pretrgala mladi Sarajevčan Ivan Sokolov in vzhodnonemški vele mojster Bönsch. Delila sta prvo mesto z 9,5 točk, toda Sokolov je ostal neporažen, osvojil pa je tudi vele mojstrsko

normo. Slovenca Gostiša in Mencinger sta z natančno polovico možnih točk osvojila prvi bal za naslov mednarodnega mojstra.

Poudariti je treba, da je Gostiša, dvakratni slovenski prvak, svoja edina poraza doživel prav s slovenskima igralcema.

V njuni družbi je pristal prvi favorit turnirja sovjetski vele mojster Psahis. Vsi trije so zbrali 6,5 točk.

ATLETIKA

V Göteborgu, švedska, so se vršile finale B evropskega atletskega pokala. Jugoslovanska moška ekipa se ni mogla izogniti zadnjemu mestu in tako prvič spodrsnila v skupino C skupaj s Finsko, nekdanjo atletske velisilo.

Med tremi nastopajočimi atleti iz Slovenije se je najbolje „obnašal“ Kopotar, kot 5. na 400 m z ovirami, Rudež je bil v teku na 100 m sedmi, Kolar pa na visokih ovirah osmi. Da se bolje vidi, kje stojijo Jugoslavija v evropski atletiki pri moških, bomo našli ekipe, ki so nastopale v skupinah A in B. V prvi S. zveza, NDR, Velika Britanija, ZRN, Italija, Španija in Poljska. V B skupini pa: Francija, Bolgarija, švedska, Madžarska, Švica, Avstrija, Finska ter Jugoslavija.

Zadnji dve uvrščeni ekipi se selita v spodnjo skupino.

Med ženskami Jugoslavija ni v prvih dveh skupinah, ampak v skupini C, kjer se ravno sedaj vršijo finalne tekme. O tem bomo poročali prihodnjič.

NOGOMET

Kaže, da ni slovenskega nogometnega kluba, ki bi bil lahko v II. zvezni nogometni ligi več sezon. Tako se je zgodilo v predlanskim turnirjem z Integral Olimpijo, v lanskem s Koprom, letos pa z Mariborom. Maribor je odigral 34 iger, dobil jih je 11, izenačil 6, ostalih 17 pa izgubil. Zabil je 37 golov, dobil pa jih je kar 60. Včasih so Slovenci imeli kar dve moštvi v prvi ligi, to sta bila Olimpija, v času ko je šela med svojimi igralci slovitega Braneta Oblaka, enega od najboljših jugoslovanskih igralcev vseh časov, ter Maribor.

A to je bilo nekdaj... Realnost je sicer druga. V Sloveniji, posebno v Ljubljani menijo, da bodo zeleno beli Integrala Olimpije prihodno prvenstvo II. zvezne lige igrali pomembno vlogo. In lahko bi se reklo, da imajo solidne temelje, če gledamo na izreden uspeh na zadnjem turnirju Slovenske nogometne lige. Olimpija je bila prva, brez poraza s štirimi točkami prednosti pred Koprom. Igrala je 26 iger, 20 jih je dobila, ostalih 6 pa izenačila. Zabila je 64 golov, dobila jih je samo 4!

MALO TUKAJ TAM

V Loipersdorfu, na avstrijskem Štajerskem se je vršil mednarodni hypotermalni triatlon. Najprej so privalci tekmovalci tisoč metrov jezerla Stubenberga, kjer je voda imela 18 stopinj C, zatem so kolesarili (Nadaljevanje na 4. str.)

MALI OGLASI

ZA DOM
REDECORA — celotna oprema stanovanj: blago za naslanjače, odeje, zavese, tapete, preproge — Bolívar 224, Ramos Mejía, T. E. 654-0352.

Garden Pools — konstrukcije bazenov - filtri - avtomatično zalivanje - Andrej Marolt, Martínez de Hoz 110, San Miguel, T. E. 664-1656.

SANITARNE NAPRAVE
 Sanitarne in plinske naprave — privatne - trgovske - industrijske - odobritev načrtov. Andrej Marolt, Avellaneda 216, San Miguel. T. E. 664-1656.

ADVOKATI
 dr. Franc Knavs — vsakovrstne civilne, delavske in trgovske zadeve v Capitalu in Peia. Bs. As. — Tucumán 1455, 9. nadst. E - Tel. 45-0320 - poned., torek, četrtek od 16 do 20.

ARHITEKTI
 arh. Jure Vombergar — Načrti za gradnje stanovanjskih hiš, industrijskih in trgovskih stavb. — Av. Gaona 2776 - 1706 Haedo T. E. 659-1413.

TRGOVINA
 Delikatosa Franc Vester — Gana 119 - Capital - (1 kvadro severno od postaje Liniers).

Alpe Hogar — Stane Mehle — vse za vaš dom - L. Vernet 4225 - 1826 Rem. de Escalada - T. E. 248-4021.

GOSPODARSTVO
 Zavarovanja M. in H. Loboda — Sarmiento 385, 1. nadst., pis. 10 - Buenos Aires - od 11 do 13.30 - T. E. 312-2127.

Kreditna zadruga SLOGA — Bm.é. Mitre 97, 1704 Ramos Mejía - T. E. 658-6574, 654-6438. Od poned. do petka od 14. do 19. ure.

Mutual SLOGA — Bm.é. Mitre 97, 1704 Ramos Mejía - T. E. 658-6574, 654-6438. Od ponedeljka do petka od 14. do 19. ure.

SLOGA — PODRUŽNICA SAN MARTIN — Slovenski dom - Córdoba 129 Tel. 755-1266 - Urađuje ob torkih od 18. do 20. ure in ob nedeljah od 10. do 11. ure. (g. Stanko Oberžan).

SLOGA — PODRUŽNICA SLOVENSKA VAS — Hladnikov dom - Msgr. J. Hladnik in Hermandarias - Urađuje ob sredah od 19. do 21. ure in ob nedeljah od 10,30 do 12,30 (ga. Marija Gorše).

SLOGA — PODRUŽNICA CASTELAR Slovenska Pristava - Monte 1851 - Urađuje ob četrtkih od 20. do 22. ure in ob nedeljah od 10,30 do 12,30 (g. Nande Češarek).

SLOGA — PODRUŽNICA SAN JUSTO Naš dom (pisarna) H. Irigoyen 2756 Tel. 651-1760 - Urađuje ob torkih od 18. do 20. ure in ob nedeljah od 9,30 do 11,30 (gdč. Julka Moder).

Cena največ štirih vrstic A 4.- za enkratno objavo, za ves mesec — 4 številke — A 10.-.

PRIDOBIVAJTE NOVE NAROČNIKE!

Marko Kremžar

Slovinci pred ustavnimi spremembami

France Bučar

Nekaj opozoril

Prof. dr. Bučar najprej pojasni, da ne misli polemizirati z dr. Ribičičem, „ker je težko polemizirati z neko stvarjo o kateri ljudje ničesar ne vedo.“ Objavljena je bila namreč v Delu le polemika proti njemu, ne pa njegovo mnenje.

Na očitke, da prikazuje ustavne spremembe tendenčno, pove, da „to kritiko kar rade volje“ vzame nase. „Zmeraj govorim tendenčno“, pravi, „in mislim, da se netendenčno sploh ne da govoriti. Vsakdo kdor ima kaj povedati, ima pred sabo cilj, sporočiti hoče neko mnenje in tudi neke vrednote...“

Nato pa se loti vprašanja ustave. Če gre pri spremembah za „dopolnjevanje tega, kar ima ustava že sedaj... za nadaljnje poglobljanje samoupravljanja, demokracije itd., za boljše delovanje ekonomskega sistema... potem vidim v tem neko globoko protislovje. Če je res, da ostajamo pri sedanjih konceptih družbene ureditve, moramo pa spremeniti ustavo, sledi, da smo ali spremenili koncept, pa tega nečemo reči, ali pa gre za stvari, ki v ustavo ne sodijo.“

Ugotavlja nadalje da „iz zapisov nesporno sledi, da se pristojnosti

SLOVENCIN IN SPORT

(Nad. s 3. str.)

50 km z višinsko razliko 170 m mimo Fürstenfelda do termalnega kopališča Loipersdorf in pri tem tekli 10 km. Nekaj od nastopajočih triatlonistov ni bilo uvrščenih, ker so prekoračili limto treh ur in pol. Najhitrejši je bil Tirolec W. Kattinig v skupnem času 1:57,12, ki je bil tudi najhitrejši kolesar 1:09,17 in tekač 32,30. Najhitreje pa je plaval 19-letni Korošec Štefan Pečnik v času 12,50.

Velik uspeh je dosegel slovenski zdravnik Brane Breznikar ki je bil v kategoriji do 40 let prvi v času 2:05,34. V tej kategoriji je bil Rozman 24.

V Helsinki, Finska, je končalo svetovno prvenstvo v bowlingu. Med dvojicami sta zmaga švedska igralca, ki sta podrļa 2638 kegljev, za njima sta se uvrstila predstavnika Singapurja z 2529 kegljev, za njim Američani z 2523 kegljev. Jugoslavijo so zastopale tri slovenske dvojice. Metale so sicer solidno, vendar je svetovni vrh predaleč.

Jugoslavija I je zasedla 52. mesto z 2309 kegljev (Tratnik 1095, Voglar 1214). 63. je bila Jugoslavija II z 2278 kegljev (Kores 1146, Tršan 1132). Končno je 77. bila Jugoslavija III z 2242 kegljev (Šparemblek 1102, Pečaver 1140).

Za konec smo pustili novico v kateri nima noben Slovenec nič zraven. A mislili smo, da je to, kar bomo poročali zanimivo, in da je to res bizaren dogodek: V nedavni tekmi West Ham — Arsenal, v Londonu, je navijač West Hama Fran Turpin med pretepom na tribunah ugriznil policijskega psa, ki je pomagal delati red med pretepačimi se navijači obeh nogometnih tabarov. Londonski časopisi so dogodek pospremili s komentarji, da je bilo navsezadnje kaj takega pričakovati, saj je angleškim nogometnim vandalom doslej uspelo narediti že domala vse, kar si je bilo moč misliti. Po tradicionalnih spopadih, verigami, petardami, koli, demoliranih ulic in trgovin, ki so jim pri roki pred in po tekmah, po tragičnem ekscesu v Bruslju, so pač zdaj na vrsti še policijski psi. Iz tega je videti, da danes na nogometnih igriščih še peš ni varen...

SPOMINSKA POČASTITEV
 generala LEONA RUPNIKA in upravnika dr. LOVRA HACINA ter njunih sodelavcev
 v nedeljo, 6. septembra v Slovenski hiši
 s sv. mašo ob 9.30 in spominskim govorom pred spomenikom junakom.
 Slovenski protikomunistični borci

SLOVENSKI DAN V TORONTU

(Nad. s 3. str.)

goslaviji. Sedanja ustava dopušča marsikaj, in tudi pooblašča posamezne republike, da lahko z vetom preprečijo spremembe, s katerimi se ne strinja. Predavatelj je izrazil upanje in željo, da bi bila slovenska vlada dovolj močna in se uprla Beogradu, če bo ta hotela uvesti centralistično, Sloveniji škodljivo ustavo.

Poleg slavnostnega govora je bilo na sporedu še več glasbenih točk: moški zbor Fantje na vasi pod vodstvom Ignacija Križmana; otroški zbor iz šole pri Brezmadežni je vodil Blaž Potočnik, ki je tudi ob spremljavi pianista Jožeta Osane zapel Prešernovo pesem Mornar (uglasbil F. Vilhar). Bernardka Jamnik je recitirala pesem Slovenske svet (napisal L. Ceglar), nato pa sta folklorni skupini Mladika in Mladi glas (katere obe vodi Nevenka Stajan) zaplesali nekaj primernih narodnih plesov.

Za konec je pa še nastopila Slovenska telovadna zveza in se dobro odrezala. Vodi jo inž. Frank Grmek. Slovenski dan je bil praznik, ki je vse spodbudil, da se dalje zanimajo za slovenske probleme in so spet pripravljani pri sodelovanju v slovenski skupnosti. Gotovo zasluži pri vsem tem tudi pohvalo predsednica Slovensko kanadskega sveta dr. Branka Lapajne.

Mogoče ne veste, da...

- da je knjiga **TRENUTKI MOLKA**, ki ji je avtor duhovnik Franc Sodja, smela v Sloveniji iziti samo brez navedbe avtorja...
- da Albanci na Kosovu dajejo mnogim deklicam ime Liridona (hočem svobodo)...
- da je Mitja Ribičič v novoletni prilogi ljubljanskega DELA in v beograjskih VEČERNIH NOVOSTIH napadel Rebulovo knjigo VRT BOGOV, ki je pred meseci izšla pri Slovenski Matici, ter Kocbekov DNEVNIK 1951-52, ki je izšel v slovensko-hrvatski izdaji pri založbi Globus v Zagrebu...

MLADIKA, št. 1, 1987

OBVESTILA ESLOVENIA LIBRE

SOBOTA, 29. avgusta:
 Redni pouk Slov. srednješolskega tečaja v Slovenski hiši ob 15. uri.
 Filozofski cikelus dr. Komarja je zaradi boleznih predavatelja odpovedan.
 V Slovenskem domu v San Martinu bo vodil razgovor o volitvah (točno ob 19.30) urednik Tone Mizerit.
 Razgovor o versko-nravnem življenju Slovencev v Argentini v okviru Katoliškega shoda; ob 20. uri v Slovenski hiši.

NEDELJA, 30. avgusta:
 V Rožmanovem domu 17. obletnica s sv. mašo in kosilom.
 18. mladinski dan na Pristavi.
 Immigrantski dan: ob 15. uri na ulici Necochea 330.

SOBOTA, 5. septembra:
 Dan Zveze slovenskih mater in žena ob 19. uri v Slovenski hiši. Po maši prigrizek in žrebanje srečk.
 10. kulturni večer SKA ob 20 v Slovenski hiši. Predava psihater dr. Srečko Pregelj iz Kanade.

NEDELJA, 6. septembra:
 Spominska počastitev generala Leona Rupnika, upravnika dr. Lovra Hacina in njihovih sodelavcev v Slovenski hiši. Ob 9.30 sv. maša, nato spominska beseda pred spomenikom junakov.

SOBOTA, 12. septembra:
 Redni pouk Slov. srednješolskega tečaja v Slovenski hiši ob 15. uri.

NEDELJA, 20. septembra:
 Obletnica Slomškovega doma.

Fundador: MILOŠ STARE
 REDACCION Y ADMINISTRACION:
 RAMON L. FALCON 4158
 1407 BUENOS AIRES
 ARGENTINA
 Teléfono: 69-9503
 Glavni urednik:
 Tine Debeljak ml.
 Uredniški odbor:
 dr. Tine Debeljak, Tone Mizerit,
 dr. Katica Cukjati, Gregor Batagelj

Correo Argentino Central (B)	FRANQUEO PAGADO Concesión N° 5775
	TARIFA REDUCIDA Concesión N° 3824
Registro Nacional de la Propiedad Intelectual N° 20.446	

Naročnina Svobodne Slovenije za 1. 1987: Za Argentino \$ 65; pri pošiljanju po pošti \$ 75; Združ. države in Kanada pri pošiljanju z letalsko pošto 60 USA dol.; obmejne države Argentine 53 USA dol.; Evropa 65 USA dol.; Avstralija, Afrika, Azija 70 USA dol.; ZDA, Kanada in Evropa za pošiljanje z navadno pošto 45 USA dol.
 TALLERES GRAFICOS "VILKO" S.R.L., ESTADOS UNIDOS 425, 1101 - BUENOS AIRES - T. E. 362-7215

SOBOTA, 26. septembra:
 Redni pouk Slov. srednješolskega tečaja v Slovenski hiši ob 15. uri.

SDO	Pristava	SFZ
<i>te vabita na</i>		
18. mladinski dan		
30. AVGUSTA 1987		
8.00	Začetek tekmovanj	
11.15	Dviganje zastav	
11.30	Sv. maša	
13.00	Kosilo	
18.00	Kulturni program	
	Nato prosta zabava	
NE POZABI NA DEŽNIKE!		

INMIGRANTSKI DAN

Festival v okviru proslav immigrantskega dneva, katerega prireja „Dirección Nacional de Migraciones“, bo letos v cerkveni dvorani cerkve immigrantov na ulici Necochea 330; v nedeljo, 30. avgusta ob 15. uri.

Slovenska kulturna akcija

10. kulturni večer

Predavanje

dr. Srečka Preglja
 psihiatra iz Kanade

v soboto, 5. septembra ob 20. uri v mali dvorani Slovenske hiše.

(4) ga načela in povečala pristojnosti centralne administracije. „Ne trg, ampaka država naj bi bila temeljni regulator gospodarnosti“ še v večji meri, opominja Bučar. Seveda se v Jugoslaviji ne bi smel nihče preveč čuditi taki usmeritvi, ki je veliko bolj v skladu z marksističnim pojmovanjem gospodarstva, kot so npr. tržne težnje vsakdanje prakse.

Popolnoma prav ima seveda Bučar, ko pravi, da je „enoten jugoslovanski trg mogoče ustvariti samo z večjo tržno svobodo, s samostojnostjo tržnih subjektov, ki bodo medsebojne odnose urejali na temelju podjetniških interesov. To pomeni, da je za krepitev enotnosti jugoslovanskega trga potrebna maksimalna decentralizacija in svoboda gospodarskih subjektov, ne pa centralno urejanje.“ Vprašanje je le, ali bi bilo v taki svobodni gospodarski ureditvi še prostora za partijo, pa čeprav preimenovano v ZKV? Na to vprašanje bi bilo v domovini seveda nevarno odgovarjati.

Nato se predavatelj ustavi ob problemih pošte, železnice, elektro gospodarstva in podobnih tehnološko tehničnih sistemov. Ker ti sistemi ne delujejo zadovoljivo, novi ustavni predlog predvideva rešitev v smeri popolne centralizacije. Center naj bi odločal o delovanju teh sistemov, „posledice pa naj prevzame republika. To je logično protislovno,“ ugotavlja Bučar.

Sicer pa je predavatelj mnenja, da predlogi o ustavnih spremembah, ta

ki kot so, „ne morejo biti osnova za razpravo, ker merijo natanko v tisto smer, v katero se država ne bi smela razvijati.“

Na drugi strani pa, zaključuje prof. Bučar, „gre za ekonomsko ureditev, ki bo povežala postulate socializma —, ki pa jih je treba šele na novo opredeliti z naravnimi zakonitostmi blagovne proizvodnje. Tega doslej še niso dosegli v nobeni deželi, ki gradi socializem. Toda padec na tem izpitu je padec socializma kot ideje. In bojim se, da se s predlaganimi spremembami vračamo v model real-socializma, ki nas od tega cilja bolj oddaljuje kot približuje.“

Milan Apih
Pripombe so premalo

Apih zaradi boleznih osebno ni bil prisoten. Prebrali so njegovo pismo, v katerem že skrajša ugotavlja, da je „zahteva po spremembi ustave... že dolgo v zraku,“ a da so „demokratske cilje... vedno preglasili tisti, ki zahtevajo centralizacijo in unitarizem, in seveda trdo roko, kakor... v stari Jugoslaviji.“ Na žalost avtor ne omenja, da je stara Jugoslavija pri vsej svoji trdoti le poznala politično opozicijo, ki je sedanja celo v svoji najmilejši verziji ne pozna. Razlika je seveda bistvena, kajti opozicija predstavlja vedno vsaj možnost izhoda, medtem ko je sistem brez opozicije prej ali slej v zagati.

Tega se zaveda tudi avtor, ko pravi, „da je izhod iz sedanje krize mogoč le prek temeljnih sprememb naše ustave v smeri demokratizacije.“

Nato poudari, da so na „zadnjem študijskem sestanku Društva slovenskih pisateljev sprejeli stališče, da bi bilo treba Predlog, tak krkšen je, zavrniti s pripombo, naj predlagatelj predloži novega, ki ne bo dopuščal tako dalekosežne spremembe v smeri centralizacije in unitarizma, kar ogroža suverenost posameznih narodov. Ker pa je že jasno, da Predloga ne bo mogoče zavrniti, pač pa bodo, kakor je rečeno, priložene neke „pripombe“, meni Milan Apih, „da je to premalo.“

Pravilno svari avtor, da ni važno, kaj nova ustava določa, temveč kaj omogoča. Tako na primer, „v predlogu ne piše, da bo odslej jugoslovanska kot državni jezik prihajala vedno bolj do veljave,“ vendar vprašanje je, „kdo bo še brzdal v prihodnje vsemogočne zvezne upravne strukture in nadzorne službe, ko bodo dobile oblast po vsej državi?“

Ob koncu pisma se vrne Apih na izhodiščno točko družbene demokratizacije in spominja, da „Predlog sploh ne omenja splošne in vedno bolj odločne zahteve vseh narodov in večine naših ljudi po javnih neposrednih demokratičnih volitvah kot bistvenega elementa vsakršne demokracije.“ Pravilno ugotavlja, da je to edina pot iz sedanje krize, ker je jasno, da te „ne morejo odpraviti tisti, ki so jo ustvarili.“